

Spojené státy americké

Vladan Hodulák

Tato prezentace je určena výhradně pro studenty kurzu *Mezinárodní ekonomické vztahy MVZ141* na FSS MU v akademickém roce 2018/2019. Jakékoliv nakládání s prezentací pro jiné než studijní účely v tomto kurzu je zakázáno

Předpoklady hospodářského rozvoje

- Od počátku velký jednotný trh bez vnitřních bariér
- Poměrně slabá federální vláda
- Dlouhodobě příznivé geograficko-ekonomicko-politické podmínky
- Od vzniku USA politická a ekonomická svoboda, postupný rozvoj kapitalistických výrobních vztahů
- Snadná dostupnost nových výrobních faktorů
 - Rozsáhlé území bohaté na přírodní zdroje
 - Velký potenciál v lidských zdrojích – přistěhovalectví, vzdělání

19. století

- Po celé období charakteristická politika laissez-faire uvnitř a silného protekcionismu navenek (Hamilton – **ochrana nedospělého průmyslu**)
- Izolacionistická politika (vztah k Evropě, expanze)
- Americká občanská válka
- Role vlády – vláda práva, infrastruktura, cla
- Kombinace jak **extenzivního tak intenzivního růstu**
 - Role přistěhovalectví, americký sen
 - Vědecko-technická revoluce – mechanizace a následný růst produktivity práce
- Postupný nárůst významu americké ekonomiky ve světě – od konce 19. stol. jsou největší ekonomikou světa

Vývoj do velké hospodářské krize

- Koncem 19.stol. změna tržních struktur – **monopolizace** – změna společenské struktury
- Vznik regulačních institucí, antimonopolní zákonodárství
- V mezinárodním obchodě postupný ústup od protekcionismu
- Pozitivní vliv I. světové války – poválečný boom, změna pozice z dlužníka ve věřitele
- Krize 1929 – 1933 (propad HDP o 1/3, nezaměstnanost až 25%)
- Problémy finančního systému (Glass-Steagall Act)
- Role USA během krize (Smoot-Hawley tarif)
- New Deal – nástup Keynesiánské hospodářské politiky

Případová studie 1 – klasická ekonomická krize

- 1837, 1870, 1929, 2008
- Hluboký propad ekonomického výkonu, nárůst nezaměstnanosti
- Často spojena s krizí bankovního sektoru díky nadměrným očekáváním a spekulativním půjčkám (ne vždy příčina krize)
- Příklad: půjčím si 10 mil. na spekulativní nákup, koupím akcie, krach na burze – hodnota akcií 1 mil., platební neschopnost, banka má nedobytné úvěry, pád banky, panika – run na banky, rozklad bankovního sektoru – credit crunch, deflace, recese
- Proto
 - důležité postavení CB jako **věřitele poslední instance**
 - **Expanzivní** monetární a fiskální politika státu

USA po druhé světové válce

- Hospodářské oživení během druhé světové války
- Na počátku 50. let představují 1/3 HDP, 60% světové průmyslové výroby, 16% světového exportu, bezprecedentní postavení
- Cílené budování mezinárodního měnového a obchodního režimu (**Marshallův plán, Bretton Woods, GATT**)
- Politika programu „New Economics“ – cíl dosáhnout „**potenciálního růstu**“.
- Problémy 70. let, **slumpface**, relativní zaostávání
- Příčiny
 - deficitní financování a monetární expanze způsobují přehřívání ekonomiky růst inflace
 - k inflačním tlakům výrazně přispívá první ropná krize (1973)
 - střety mezi zaměstnavateli a odbory, posílení protestních hnutí
 - rozpad brettonwoodského měnového systému, ropné šoky

Případová studie 2 – tržní struktury

- Ekonomie rozeznává několik tržních struktur dle množství subjektů a efektivnosti trhů
- Dokonalá konkurence – dokonale efektivní, ale řada nereálných předpokladů
- Monopol a oligopol (OPEC) dovolují nadměrný zisk díky tržní síle subjektu
- Příklad: Poptávka ve světě je 100 mil. barelů ropy při ceně 10 USD, OPEC sníží těžbu na 80 mil., cena vzroste na 20 USD, zisk OPECU – do 600 mil. USD (ropa je nezbytný statek, problém neelastické poptávky), ztrátu utrpí importéři

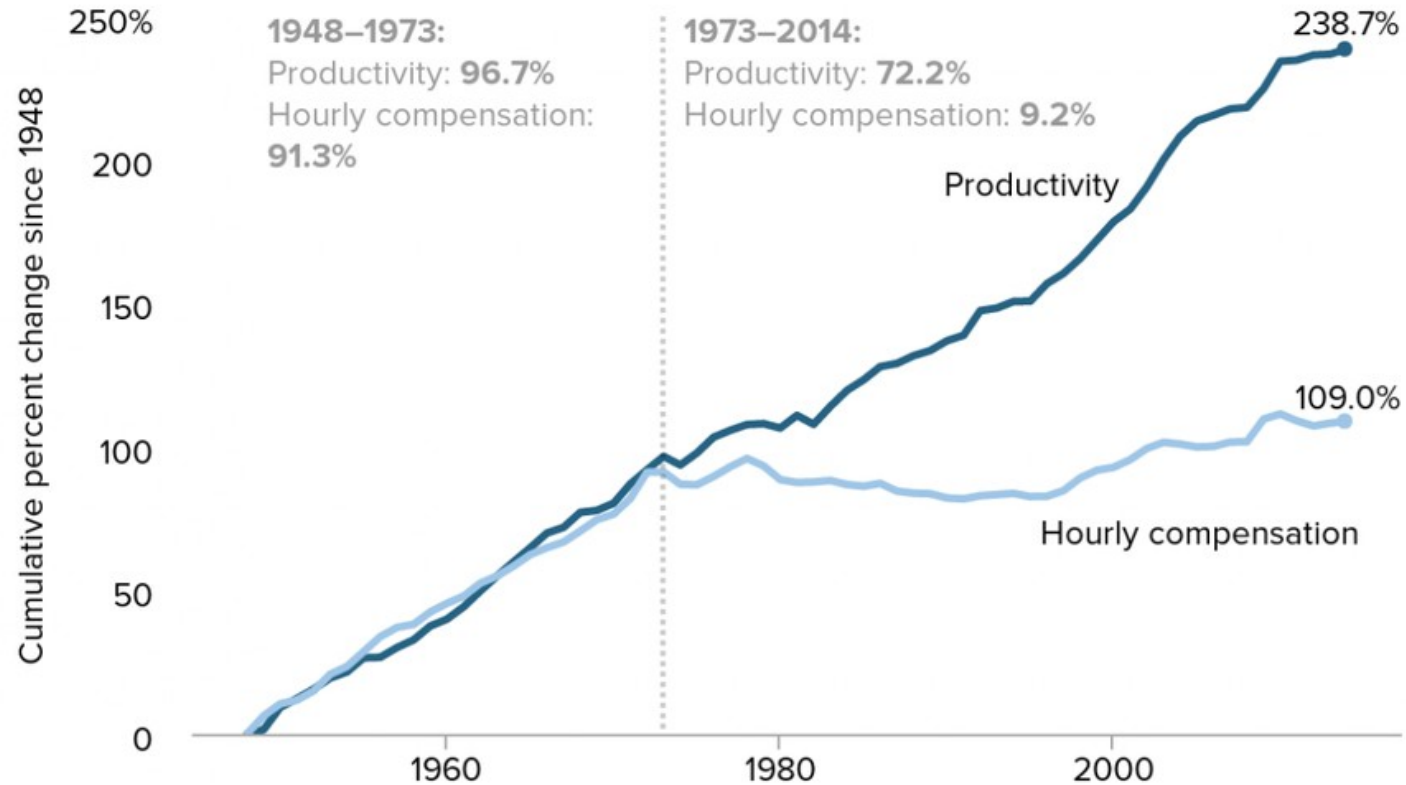
Nástup neoliberalismu

- S hospodářskými problémy v 70. letech přicházejí úvahy o konci americké hegemonie
- Politika **strukturálních reforem** (už za Cartera)
- **Reaganova administrativa** přichází s radikální proměnou HP (neoliberalismus, neokonzervatismus)
- **Zásady:** podnikatelská svoboda, volný trh; přirozená schopnost ekonomiky vytvářet dlouhodobě rovnováhu; minimalizace zásahů státu; posílení monetární politiky, oslabení fiskální.
- Tento obrat následuje se zpožděním zbytek světa (role Thatcherové)

Dopad reagonomiky

- Měnová restrikce, hospodářské zpomalení, zlomení moci odborů a omezení sociálních výdajů vedly ke snížení inflace (z 13,5% na 3%)
- Snaha o stimulaci ekonomiky a zvýšení daňových příjmů pomocí snižování daní (Lafferova křivka), nenaplnění očekávání.
- Růst vojenských výdajů, rozpočtové deficity, deficity platební bilance.
- Růst v 80. letech díky oživení spotřebitelské poptávky (dluh) a přílivu zahraničního kapitálu.
- USA jsou díky neokonzervativní politice neúmyslně svázány více se světovým hospodářstvím.

Disconnect between productivity and a typical worker's compensation, 1948–2014

Note: Data are for average hourly compensation of production/nonsupervisory workers in the private sector and net productivity of the total economy. "Net productivity" is the growth of output of goods and services minus depreciation per hour worked.

Source: EPI analysis of data from the BEA and BLS (see technical appendix for more detailed information)

Vývoj do roku 2008

- **Clintonova administrativa:** snaha syntetizovat úspěšné prvky předchozích HP
- Inlace v 90 letech pod kontrolou (do 3%), růst stabilní a přes 2%, nezaměstnanost klesá pod 6%.
- Nová ekonomika – růst podílu ICT – předpoklad stabilního a vysokého růstu (růst produktivity práce).
- USA jednoznačně dominují světové ekonomice.
- Postupující liberalizace finančního trhu a trhu práce.
- Rok 2000 krach tzv. „dot-com boom“, mírná recese 2001 zažehnána politikou nízkých úrokových sazeb.
- Po 11. září 2001 – válka s terorismem, zvýšení výdajů na obranu, snižování daní, bublina na trhu nemovitostí

Současná role USA v SE

- 2008 splasknutí bubliny na trhu nemovitostí, panika na finančních trzích, role FED a politika **kvantitativního uvolňování**, masivní vládní stimul (deficity až 10 % HDP).
- USA disponují **ekonomickým komplexem kontinentálního** rozměru (9,37mil. Km² a přes 300mil. obyvatel); HDP přes 20% světa
- USA hrají mimořádnou, nezastupitelnou roli – **spotřebitel poslední instance**.
- Postavení amerického centra je dáno **ekonomickým potenciálem spolu s jeho pozicí vojenskou a politickou** – tyto tři aspekty je třeba vidět ve vzájemných souvislostech, oslabení v jednom směru může být kompenzováno jinak.
- Pro americké centrum je typické, že jeho ekonomika a HP **výrazně spoluformuje** (i když méně než v 50. a 60. letech) světovou ekonomiku a její instituce.
- Současná situace za Trumpovy administrativy

Perspektivy

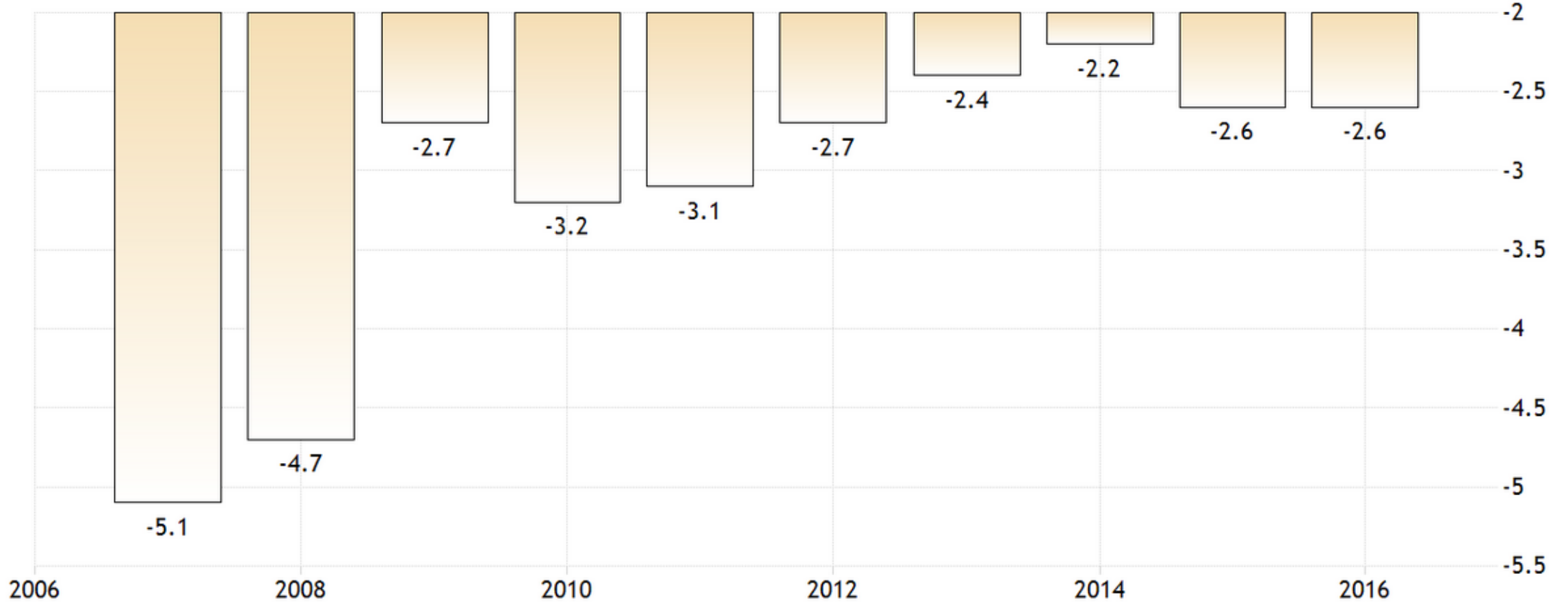
- USA řeší své vnitřní ekonomické problémy i prostřednictvím dominantního postavení na světových trzích a využíváním role dolaru jako světové měny.
- Růst zahraničního dluhu, deficit rozpočtu, schodky PB, měnící se demografická struktura, vysoké vojenské výdaje...
- Udržování technologického náskoku, slušný růst a solidní strukturální charakteristiky, relativně nízká závislost na SE...

US INFLATION RATE

SOURCE: TRADINGECONOMICS.COM | U.S. BUREAU OF LABOR STATISTICS

US CURRENT ACCOUNT TO GDP

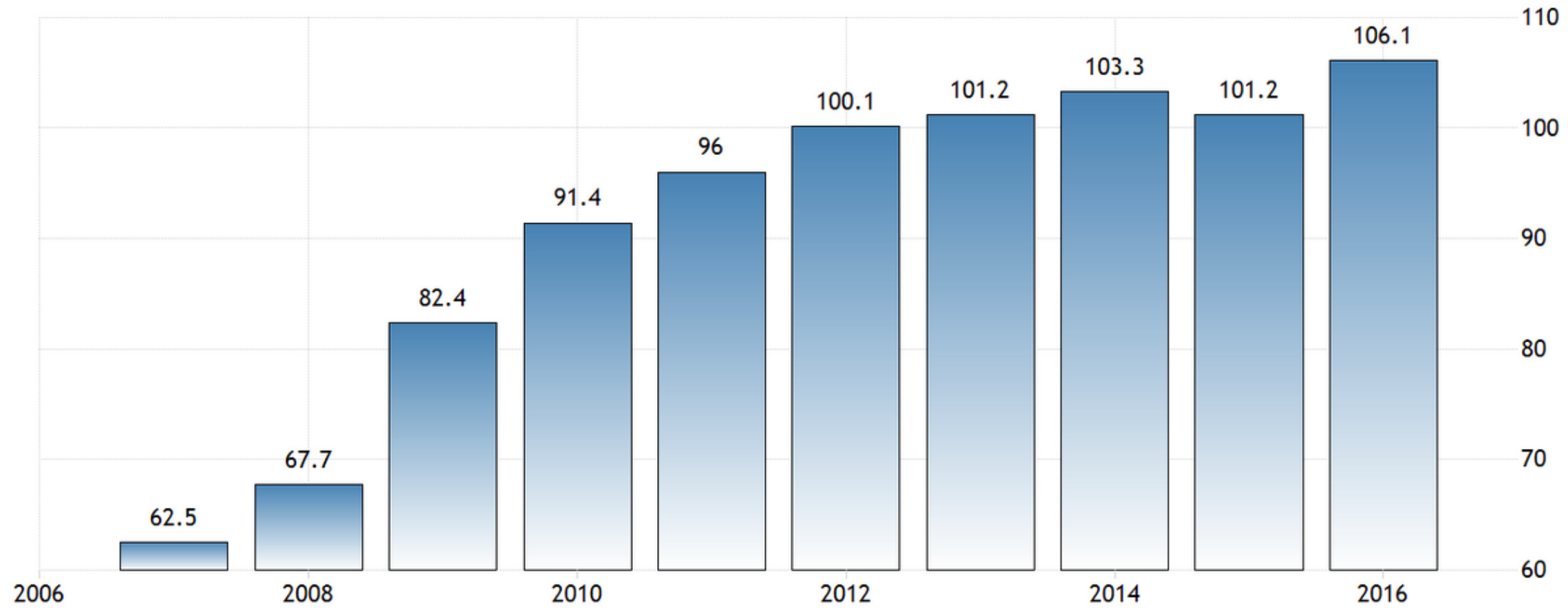
SOURCE: TRADINGECONOMICS.COM | U.S. BUREAU OF ECONOMIC ANALYSIS

US UNEMPLOYMENT RATE

SOURCE: TRADINGECONOMICS.COM | U.S. BUREAU OF LABOR STATISTICS

US GROSS FEDERAL DEBT TO GDP

SOURCE: TRADINGECONOMICS.COM | U.S. BUREAU OF PUBLIC DEBT